सम्मत्या द्विविधं परिकीर्त्तितम्। ऋजुमायाविभेदेन भूयो द्विविधमुच्यते। क्षेपणीचापयन्त्राद्यैर्यन्त्रमुक्तं, प्रकीर्त्तितम्। शिलातोमरपत्रादि पाणिमुक्तं२ प्रकीर्त्तितम्। शक्तसन्धारित श्चेयं प्रासाद्यमपि यद्भवेत्। खड्गादिकमसक्तञ्च० नियुद्धं विगतायुधम्५। इत्यादीन्यानि पात्राणि योद्धुमिच्छुर्व्वितन्त्रमः। धनुःश्रेष्ठानि युद्धानि प्रासमध्यानि तानि च। तानि खड्गजघन्यानि बाहुप्रच्यवनानि च। धनुर्वेदे गुरुर्विप्रः प्रोक्तो वर्णद्वयस्य च। युद्धाधिकारः शूद्रस्य स्वयं वापदि शिष्यया। देशस्थैः सङ्करै राज्ञः कार्य्या युद्धे सहायता। अङ्कुशगुल्फपार्ष्ण्यङ्गुष्ठ श्लिष्टाः स्युः सहिता यदि। दृष्टं समपदं स्थानमेतद्धनुषतस्तथा। बाह्वाङ्कुशस्थितौ पादौ सव्यजानुबलायुभौ। निवितस्त्वन्तरास्थानमेतद्वैशाखसंज्ञकम्। हंसपक्षप्रतीकाशे दर्शयेते यत्र जानुनी। चतुर्वितस्तिविच्छिन्ने तदेतन्मण्डलं स्मृतम्। कृतालतिसमं यत्र सव्यजानूरुदक्षिणम्। वितस्त्यः पञ्च विस्तारे तदाढीढं प्रकीर्त्तितम्। एतदेव विपर्य्यस्तं प्रत्यालीढमिति स्मृतम्। तिर्य्यग्भूतो भवेद्बाहो दक्षिणोऽपि भवेदृजुः। गुल्फौ पार्ष्णिग्रहौ चैव स्थितौ पञ्चाङ्गुलान्तरौ। स्थानं जातं भवेदेतद् द्वादशाङ्गुलमायतम्। ऋजुजानुर्भवेद्बाहो दक्षिणः सुप्रसारितः। अथ वा दक्षिणञ्चापि कुर्य्यं भवति निश्चलम्। दण्डायतो भवेदेष चरणः सह जानुना। एवं विकटसंज्ञिष्टं द्विहस्तान्तरमन्यतम्। जानुनी द्विगुणे स्थाताञ्चतानौ चरणावुभौ। अनेन विधियोगेन सम्पुटं परिकीर्त्तितम्। किञ्चिद्विवर्त्तितौ पादौ समदण्डायतौ स्थिरौ। दृष्टमेव यथान्यायं षोडशाङ्गुलमायतम्। स्वस्तिकेनात्र कुर्वीत प्रमाणं प्रथमं द्विज!। कार्मुकं गृह्य वामेन बाणं दक्षिणकेन तु। वैशाखे यदि वा जाते स्थितो बाणस्य वायतौ। गुणान्तन्तु ततः कृत्वा कार्मुके प्रियकार्मुकः। अधःकटिन्तु धनुषः फलदेशन्तु पत्रिणः। धरणाग्रां स्थापयित्वा तु तोलयित्वा तथैव च। भुजास्थानत कुञ्जाभ्यां प्रकोष्ठाभ्यां शुभव्रत!। शस्त्र बाणं धनुःश्रेष्ठं पुङ्खदेशे च पत्रिणः। विन्यासो धनुषश्चैव द्वादशाङ्गुलमन्तरम्। त्रयया विधिष्टः कर्त्तव्यो नातिहीनो न चाधिकः। निवेश्य कार्मुकं नाभ्यां नितम्बे शरसञ्चयम्। जत्रुमेढ्रोत्थितं कृत्वमन्तरेणाङ्गुलद्वयोः। पूर्वेण सहिता पाश्चं स्तनाग्रे दक्षिणे शरः। कृरयन्तु ततः कृत्वा शीघ्रं पूर्वं प्रसारयेत्। नाभ्यन्तरा नैव बाह्या नोर्द्धका नाधरा तथा। न च कुब्जा न चोत्तानान चला नातिवेष्टिता। सना स्थैर्य्यगुणोपेता मौर्वी दण्डमिव स्थिता। छादयित्वा ततो लक्ष्यं पूर्वेणानेन सहिना। उरसा तृत्थितो यन्ता त्रिकोणविनतस्त्रिकः। लम्बाङ्गो निश्चलग्रीवो मयूराञ्चितमस्तकः। ललाटनासावक्षांसाः कुर्युरन्यसमन्वयेत्। अन्तरं त्र्यङ्गुलं श्रेष्ठं चिबुकस्यांसकस्य च। प्रथमन्त्र्यङ्गुलं श्रेयं द्वितीये द्व्यङ्गुलं स्मृतम्। तृतीयेऽङ्गुलसंश्लिष्टमायतञ्चिबुकांसयोः। गृहीत्वा सायकं पुङ्खात्तर्जन्याङ्गुष्ठकेन तु। अनामया पुनर्गृह्य तथा मध्यमयापि च। तावदाकर्षयेद्बाणं यावद्बाणः सुपूरितः। एवंविधमुपक्रम्य मोक्तव्यं विधिवत् खगम्। दृष्टिसंदृष्टिहृदं लक्ष्यं भिन्द्याद्बाणेन शुभ्रत!। सङ्गा तु पश्चिमं हस्तं चिमेद्देहेन पृष्ठतः। एतदुक्तं दमिच्छन्ति ज्ञातव्यं हि त्वया द्विज!। कूर्परन्तद्धः कार्य्यं नाभ्यां तु धनुषता। जर्द्धं विसृक्के कार्य्यं लक्षस्थितन्तु मध्यमम्। श्रेष्ठं प्रकृष्टं विज्ञेयं धनुःशास्त्रविचारदैः। ज्येष्ठस्तु सायको ज्ञेयो भवेद्द्वादशसंख्यः। एकादश तथा मध्यः कनीयान्दश संख्यः। चतुर्हस्तं धनुःश्रेष्ठं त्रयः सार्द्धास्तु मध्यमम्। कनीयस्तु द्वयं प्रोक्तं नित्यमेव पदातिनः। अश्वे रथे गजे श्रेष्ठे तदेव परिकीर्त्तितम्" २४८अ०। अग्निरुवाच। "पूर्णायतं द्विजः कृत्वा ततो मांसैर्गदायुधान्। सुनिर्भीतं धनुः कृत्वा रङ्गभूमौ निधापयेत्। ततो बाणं समाकृष्य दंशितः सुसमाहितः। तृणमासाद्य वल्लीयाद्दृढां कक्षाञ्च दक्षिणाम्। विलक्ष्यमपि तद्बाणं तत्र चैव प्रसंस्थितम्। ततः सप्तदरेहाणं तृणाद्दक्षिणपाणिना। तेनैव सहितं मध्ये शरं सङ्गृह्य धारयेत्। वामहस्तेन वै कक्षां धनुस्तस्मात्सुदरेत्। अविमस्तमतिर्भूत्वा गुणे पुङ्खं निवेशयेत्। सम्मोह्य सिंहकर्णेन पुङ्खेनापि समे दृढः। वामकर्णोपविष्टञ्च फलं वामस्य धारयेत्। वर्णान् मध्यमया तत्र वामाङ्गुल्या च धारयेत्। मनो लक्ष्यगतं कृत्वा सहिना च विधानवित्। दक्षिणे मात्रभागे तु कृत्वा बाणं विलोकयेत्। ललाटपुटसंस्थानं दण्डं लक्ष्ये निवेशयेत्। आकर्णं ताडयेत्तत्र चन्द्रकं षोडशाङ्गुलम्। सङ्गा बाणं ततः पश्चादुत्कालिकसदा तथा। निम्बङ्गीयानूमध्यमम। ततोऽङ्गुल्या हनः हनः। अक्षिवक्षं क्षिपेन्मूषाशतरत्नञ्च दक्षिणम्। चतुरक्ष-